

nesrečni Mermolja, pa hoče med to razburjeno ljudstvo vreči zopet bakljo prepira in nesloge. Ni čuda, da so se čisto priprosti ljudje vedli čisto divje v očigled take nakane. Če je hotel Mermolja kmetško ljudstvo tukaj samo organizirati, mu povemo, da je tukaj že vse organizirano v Kmečki Zvezi in da je ravno Vseslovenska ljudska stranka tukaj vsa leta vodila uspešne boje, da je ravno ta stranka rešila St. Ilj in da tej stranki zaupa velika večina šentiljskega ljudstva. Zakaj delati razdor, zakaj sejati tu prepir? Kje ste bili vi zgararji, ko smo mi noč in dan agitirali, ko smo od hiše do hiše prirejali shode, ko smo rotili in prosili osebno skoraj vsakega poedineca? Mi smo delali in sejali, zdaj pa bi radi želi. Mi smo se bojevali, vi bi pa radi ležali na latorikah. Kaka velika premoč je bila proti nam, pa rešili smo le narod! Mislim, da ni več javna tajnost — g. dr. Kovačič bo o tem še pisal — da je ravno St. Ilj in njegova okolica rešila Maribor! Bi bil St. Ilj in okolica ponemčena, ne bi imeli slovenskega Maribora. Tukajšnji voditelji so ravno Francozu dr. Reverdyju natanko pojasnili razmere in boje tukajšnjih Slovencev z vsenemci. Bil je dalje časa osebno v St. Ilju in se natanko poučil o nasilnostih Nemcev. Ni se mogel načuditi žilavosti našega naroda. In zopet ni več tajnost, da je ravno ta Francoz dr. Reverdy s svojim vplivom v očigledni razmeri v šentiljski okolici zabranil še v zadnjem trenutku plebiscit, glasovanje v sodnem okraju mariborskem.

Ali pa so že boji z Nemci pri nas nehali? Nikakor ne! Najprej smo mislili, da bodo naši Svabi morali zapustiti svoja posestva in se bodo naselili tu naši ljudje. Pa ta nesrečna pariška konferenca jih ščiti. Saj bomo videli, kako se bodo razmere zasukale. Pa dejstvo je, da Svabom greben zelo raste. Mi potrebujemo na meji neobhodno slogo. Če bi se cepili v stranke, bi s tem pridobili le Nemci. Dobili bi nad nami oblast in podlegli bi mi. Saj imajo ti Svabi na skrajni meji vedno stike z Avstrijo in svojo materjo Nemčijo. In kako že vzdigujejo glave! Zato pa je tisti izdajalec domovine, grobokop slovenskega naroda in naše Jugoslavije, ki dela tu na skrajni meji prepir in razdor. Najzagrizenejši liberalci so toliko pametni, da pravijo. St. Ilj pustimo še zdaj pri miru; tam se morajo razmere urediti. Le zgarar Mermolja tega ne razume. Ali ne bi po pravici človeka sveta jeza prišla?

Znano je tudi, da se zatekajo v Mermoljevo stranko najzagrizenejši tukajšnji nemškutarji. Ti breznačajneži so tu njegovi zaupniki. In te vlačijo seboj na svoje shode. Naše ljudstvo je od teh ljudi že neznošno trpelo. Dejansko so napadali naše prireditelje (otvoritev Slovenskega Doma 1. 1910), izdajali so nas, denuncirali so nas, zapirali so nas. Leta 1914 so za nas imeli samo ječo, bajonet, kroglo in vrvi. Duhovniki in druge može so v celi jarenski dekaniji brez vsakega vzroka odpeljali v ječo samo radi tega, ker so bili Slovenci in katoličani. Nihče ni bil varen pred temi barabami. Letali so okoli kakor stekli psi, in grizli vsakega poštenega Slovence in z revolverjem v roki ga peljali na orožniško postajo. Vsakemu otroku je znano, kaj so delali leta 1914 Reininger in sodrugi. In čujte, Reininger je zaupnik Samostojne za Poljčko. In znana Ferk in Hojnik naznanjata Mermoljeve shode! Ali ne more našemu ubogemu ljudstvu vskipeti kri, če vidi kaj takega, če prihaja med nas tisti nesrečni človek, ki ima take ljudi za oprede, ki jemlje te ljudi v zaščito?

Glavna razlika med programom Samostojne in naše krščanske stranke je, da pravi Samostojna, duhovniki se ne smejo v politiko mešati, z duhovniki le prole iz javnega življenja, oni ne smejo nikjer vodilne vloge igrati. Mermolja se kar vstraši in dobi kar — kurjo polt, če sliši, da predlaga kdo izmed ljudstva duhovnika za načelnika kakega društva. Kakor da bi duhovniki imeli vsi garje, kakor da bi bili duhovniki največji izkoriščevalci, oderuhi, stiskači in trinogi ubogega ljudstva. To ve šentiljsko ljudstvo, da je to Mermoljev program. To mu pa grozno zameri. Zato so mu na nedeljskem shodu v obraz metali očitke. „Vi hočete naše duhovnike požreti.“ Ljudstvo s svojim umom dobro spozna, kam pes tace mol. In v tem oziru je pač naše ljudstvo recimo kar fanatično klerikalno, ne toliko iz verskih nagibov, kakor iz narodnopolitičnih. Nad 20 let se bojuje to ljudstvo za svoj borni obstanek na svoji sveti rodni grudi. Jemali so temu ljudstvu jezik in vzeli so mu ga hoteli, jemali so mu otroke in jih silili v nemške mučilnice, rezali so mu prav mačehovsko narodne in gospodarske pravice, jemali so mu dom in domačo grudo in ga gnali v fabrike in mesta, vzeli so mu hoteli celo krščansko-katoliško vero, na katero je naš človek navezan z vsako žilico srca. In kdo odini je branil to ljudstvo, kdo odini je bil njegov sodnik, učitelj in tolažnik? Duhovnik in le duhovnik. Naši ljudje vedo in čutijo, da je le duhovnik jih branil in da če jih duhovnik ne bi vzel v zaščito, bi bil tu narodni živelj propadel. Katoliški duhovnik je živel, trpel in delal z našim ljudstvom. Vsak duhovnik, ki je bil tu na meji, je bil narodni delavec, agitator in mučenik. Nihče drugi se ni brigal za to ljudstvo — nekaj mlajših učiteljev je hvaljevalno sopomagalo. Vse je to ubogo ljudstvo zaničevalo, vse, kar je bilo inteligentnejše, je zbežalo v nasprotni tabor med gospodo, ki je živela od mestnih šulverinovih in šidmarkinih podpor, samo v duhovniku je našlo ljudstvo podporo in zaščito, ljudstvo, ki je vzdihovalo in gladovalo. A zdaj pa pride Mermolja v St. Ilj in hoče zaklicati — ni imel časa —: Proč z duhovniki iz javnega življenja! Proč s farji! Ali se čudite, da je bilo ljudstvo na shodu tako razburjeno, da bi ga bili ubili, če ga ne

bi naši branili in ga spremili domu? Jaz se ne čudim. Obsojam vsako preostro ogorčenje, pa umevno je. Mislite li, da nima čuta hvalječnosti naše ljudstvo? Mislite li, da bi si to ljudstvo pustilo zdaj duhovnike, svoje največje prijatelje, na cesto vreči? O kako slabi politiki ste! Nihče ni nedelo ljudstva nahujskal, demonstracija je bila hipni izraz ogorčenja, ki je izbruhnilo iz ljudske duše samo od sebe, iz ljudske duše, ki živi in naravno čuti, kakšne nakane imajo z njo. Kakor Mermolju, se bo v St. Ilju vsakemu politiku godilo, ki hoče med našo krščansko ljudstvo vreči bakljo prepira in zasejati razdor med vrste naše Kmečke Zveze. Zatorej: roko proč od St. Ilja!

Kmetovalcem, ki so oddali lansko leto seno.

Nesčetno kmetovalcev je, ki so v jeseni pred in še po prevratu oddali seno in slamo erarju, plačala za to pa še do danes niso dobili. Gre za milijone, na katere morajo posestniki čakati, ki so ob krutem režimu morali oddati zadnjo bilko sena, svojo živino pa privezati na kratko. Ogorčenje je splošno in zato pa naj javnost izve, pri čem da smo.

Stvar je takšna-le: Bivša Avstrija je zaplenila vsa krmila za-se. Ustanovila je takozvane „krmilnice“, „Rauhutterstellen“ in sicer za Stajersko in Gradcu. Ti zavodi so imeli nalogo, zaplenjeno in rekvirirano krmo in slamo prevzeti, plačati in čez isto razpolagati po uradnih navodilih. Ta zavod je bil trgovska družba. V posameznih okrajih je nastavljal zavod okrajne prevzematelje in ti prevzematelji so si zopet imenovali in nastavlili nakupovalce. Ti nakupovalci so torej prevzemali od kmetov krmila in izdajali potrdila. Plačilo je prišlo od zavoda iz Grada, kar je vedno trajalo nekaj časa. Ravno meseca septembra in oktobra 1918 je veliko posestnikov oddalo krmo. Prišlo pa je prevrat. Plačila iz Grada še niso dobili, jugoslovanski erar je zaplenil po prejšnjem vzorcu vso krmo, tudi tisto, ki je že bila za prejšnji avstrijski erar kupljena in tudi prevzeta, pa še ne plačana.

Vsled tega je poslovalnica za krmila ustavila izplačevanje kmetovalcem. V to bi se jo seveda lahko tudi prisililo, kajti ona je krmo po svojih pooblaščenih prevzemnikih že prevzela, krma je prešla v njeno last in je ona s tem postala dolžna plačnica.

Tukaj pa se prične delovanje Zadrzne Zveze v Celju. Ker v Gradcu čez oddano krmo zaradi zaplenbe od strani jugoslovanskega erarja niso mogli več razpolagati, je Zadrzna Zveza v Celju stopila z graško krmilnico v dogovor. Sklenila se je pogodba, glasom katere Zadrzna Zveza v Celju: 1. prevzame vse zaloge krme na Spodnjem Stajerskem, 2. prevzame od graške poslovalnice ves denar, namenjen za naše kmetovalce in 3. se zaveže izplačati kmetovalcem kupnino za oddano krmo.

Zadrzna Zveza v Celju je nato takoj razprodajala rekvirirano krmo, vse zaloge, katere je imela poprej poslovalnica na našem spodnještajerskem ozemlju. Prodajala je to krmo 40—50 K mq! Zadrzna Zveza pa je prevzemala še nadalje krmo od kmetov, in jo razpečevala.

Kako pa je Zadrzna Zveza izplačevala kmetom denar? Nad pol leta je odlagala s plačili, češ, da je samo posvetovalnica SHS države itd.! Sedaj pa je baje sklenila plačevati kmetom, ki so oddali krmo, po 70%, to se pravi, mesto 100 K samo 70 K.

Predvsem moramo pripomniti, da Zadr. Zveza ni posredovalni državni urad, marveč si je pridobila od države le pravico, da razpolaga s senom po uradnih navodilih, na svojo odgovornost, za lasten dobiček. Ona je nekak centrala za krmila. Torej sedaj je milostno sklenila, da izplača kmetovalcem 70% kupnine. Na ta način naj bi trpeli kmetovalci na Sp. Stajerskem več milijonov K škode. Ako namreč računamo, da se je oddalo najmanj 200.000 mq sena po 25 K, znaša kupnina 5 milijonov K. Od tega pa bi Zadrzna Zveza izplačala samo 3% milijona K, tako da bi profitirala 1% milijona K. Obresti od teh 5 milijonov po 3% za pol leta znesejo 75.000 K. Pri tem pa ne računamo za enkrat, da je Zadrzna Zveza veliko krme prodala po 40—50 K, dočim bi jo kmetovalcem naj plačala samo po 25 K.

Vprašamo javnost in deželno vladu, kam sta li šla ta dva milijona? Če je Zadrzna Zveza državna naprava, ali pride ta denar v državne blagajne? Da bi pa privatni zavod iz kmetijskih žepov shranil ta denar, je škandal.

Prosimo in pozivamo deželno vladu, 1. da nam pojasni značaj Zadrzne Zveze v Celju, 2. da napravi takoj strogo revizijo v omenjenem zavodu.

Politični pregled.

Beograd.

Davidovičeva vlada v Beogradu je že davno podala ostavko, a nove vlade še do danes nimamo. Vse prejšnji vladi nasprotne parlamentarne stranke so zahtevale odločno, da se nova vlada ne sme postaviti pred povratkom našega mirovnega odposlaništva iz Pariza. Ti pariški delegati bi naj Narodnemu predstavništvu natančno obelodanili naš zunanji politični položaj glede našega podpisa mirovne pogodbe z Avstrijo, ker je Davidovičeva vlada odstopila, kakor je to sama izjavila, ravno radi naše zunanje politike. V Beograd so se že vrnili iz Pariza: Pašić,

Trumbić, Smolaka in Jovanović. Poročali so o našem zunanjem političnem položaju ministrskemu svetu, kateremu je prisostoval sam regent Aleksander. Ti delegati pogovarjajo razne med seboj nasprotne parlamentarne stranke, da bi se zedinile in sestavile koncentracijski kabinet iz vseh večjih strank. Torej se bo uresničila tozadevna že stara zahteva dr. Korošca in Jugoslovanskega kluba. Dr. Pavlovič, predsednik Narodnega predstavništva, kateremu je regent Aleksander poveril nalogo, da posreduje med strankami in sestavi novo vladu, svoje naloge ni izvršil, vsa njegova pogajanja in vse njegovo spravno delo je bilo zaman. Kdo bo oni veliki mož zedinjenja, kateremu se bo posrečilo poriniti našo vladno zmedo in kolobocijo v red in poslušati tir, še ni znano. Imenujejo se sicer po listih nekateri kandidati za nove ministrske predsednike, a to so le častikarska ugibanja, ki so brez prave podlage. Naš regent Aleksander bo 5. oktobra posetil Zagreb in tamkaj sprejel v avdijenco vse višje cerkvene in svetne dostojanstvenike. Za 13. oktobra je napovedan regentov obisk v Ljubljani. Tozadevne podrobnosti še bodo objavljene.

Reka in Italija.

D'Annunzijo, ki se je na svojo pest polastil Reke, je še vedno samoderžni zapovednik tega mesta. Ima svoje brodoge: 3 ladje in 1 torpedovko, vojaštva pa 10.000 mož. Prehrane dobiva Reka dovolj, ker se se ententine ladje, ki so Reko blokirale, odstranile. Italijanska vlada vedno pozivlja in grozi D'Annunziju in njegovi armadi, naj zapusti Reko in se vrne v Italijo. D'Annunzijo pa se bore malo zmeni za te vladine grožnje, vlado še smeši in jo blati po listih in svojih oklicih. Častnikov in italijanskega vojaštva se vedno več priglaja za D'Annunzija. Za Italijo je sedaj ista nevarnost, kot nekoč za staro Avstrijo in za Nemčijo, da odreče vladi vojaštvo pokorščino, da se zruši italijanska vojaška sila. V to nam pomoz Bog!

Dunaj.

Vse prebivalstvo dunajskega mesta živi sedaj pod vtisom premogovne krize. Cestna železnica stoji, ob 8. uri zvečer se zapirajo restavrant, gostilne, kinematografi in druga podjetja. Vsled tega se močno širi brez, oselnost, ki lahko pospeši nov prevrat. Edini izhod iz teh nepravil se pričakuje s strani entente. Danes so po 20urnem dežju ceste bolj podobne veliki mlaki, kakor pa normalnim prometnim cestam. Nemože je dobiti kakoršnokoli vozilo. Pešci zlasti v jutranjih urah preplavljajo ceste. Vidi se samo nezadovoljne obraze in ljudi slabe volje, ki imajo pomanjkljivo obleko in slabo obuvalo.

Kmečka Zveza.

Shodi Kmečke Zveze. Dne 28. septembra: po rani sl. božji v Zavrču v šoli (Golec, Zebot), v Zibiki (Pušenjak), v Podčetrku pri M. Pakju (Pušenjak), pri Sv. Lovrencu v Slovgor. v stari šoli (govori urednik Krajne iz Maribora), po večernicah pri Sv. Marjeti nize Ptuj. Dne 5. oktobra po rani sv. maši gospodarsko politično zborovanje pri Sv. Antonu v Slovgor., pri Smarčini na Pohorju, po pozni službi božji pri Sv. Trojici (govorniki se še določijo). Na Cvetnu ob 14. uri tabor muropoljskih kmetov. Prosimo zaupnike, da agitirajo povsod za številno udeležbo.

Hajdin. Shod Kmečke Zveze, ki je bil sklican za 28. septembra se preloži radi slinovke, ki se je pojavila v mnogih kmetijskih hlevih, na poznejši čas.

Ponikva ob juž žel. Samostojna Kmetijska Stranka je že mislila, da je cela velika občina. Ponikva za njo. Shod KZ dne 21. t. m. pa je pokazal, da KZ na Ponikvi še vedno trdno stoji. Iz vseh delov občine so se zbrali pristaši KZ ter z veliko pozornostjo poslušali gg. govornika dr. Antona Ogrizek in Jakoba Vrečko. Govori so izredno ugajali in naše pristaše tako utrili v načelih KZ, da jih gotovo nihče več ne omaje. Samostojna je le par naših mož premotila, o katerih pa upamo, da v kratkem spoznajo svojo zmoto in se vrnejo k svoji stari stanovski organizaciji. Naši zaupniki, postavljeni po okolišah, pa so vsi ostali KZ trdno zvesti, četudi so bili nekateri od Samostojne brez njihove privolitve izvoljeni v krajevni odbor. — Istotako je lepo uspel tudi shod v St. Vidu pri Grobelnem, kjer sta ista govornika številnim poslušalcem razlagala vedno veljavna krščanska načela KZ. Na obeh shodih so zborovalci prišli do trdnega prepričanja, da je pristen liberalizem vsak, ki trdi, da je vera privatna stvar ali, da se duhovnik ne sme vtikati v politiko, v katero se vtika zdaj že vsak priprost hlapec in delavec. Posebno veselo razpoloženje je bilo med zborovalci, ko je g. dr. Anton Ogrizek omenjal, do kako čudnih, naravnost smešnih posledic prideva načelo „vera je privatna stvar“, in ko je ožigosal novo kmetijsko stranko, ki je že tolikokrat spremenila svojo firmo, bja je že neodvisna, narodna, demokratska, zdaj pa boče biti samostojna! Na obeh shodih se je na predlog g. župnika iz Ponikve sklenil oster protest proti predloženemu šolskemu zakonu, ker je nedemokratski, cerkvi in veri sovražen. Sklenilo se je tudi razne resolucije, tako za sklicanje pokrajinskega zbora, za razpis volitev, proti krivični odmeri davkov, proti vsiki carini. Izrazilo se je slednjič tudi popolno zapanje jugoslovanskemu klubu in njega načelniku dr. Korošču.